

Категорія справи №

420/4208/21

: Адміністративні справи (з 01.01.2019); Справи з приводу реалізації державної політики у сфері економіки та публічної фінансової політики, зокрема щодо; державного регулювання цін і тарифів.

Надіслано для оприлюднення: **02.03.2023**. Зареєстровано: **03.03.2023**. Забезпечено надання загального доступу: **03.03.2023**.

Дата набрання законної сили: **02.03.2023**

Номер судового провадження: **К/9901/47306/21**

ПОСТАНОВА

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

02 березня 2023 року

м. Київ

справа № 420/4208/21

адміністративне провадження № К/9901/47306/21

Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду:

судді-доповідача - Мельник-Томенко Ж. М.,

суддів - Загороднюка А. Г., Мартинюк Н. М.,

розглянувши в порядку письмового провадження адміністративну справу за позовом Громадської організації «Всеукраїнське об'єднання споживачів житлово-комунальних послуг» до Балтської міської ради Одеської області, третя особа, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору на стороні відповідача: Комунальне підприємство «Балтаводоканал» Балтської міської ради Одеської області, про визнання протиправним (незаконним) та нечинним з моменту прийняття рішення в частині, провадження в якій відкрито

за касаційною скаргою Балтської міської ради Одеської області на рішення Одеського окружного адміністративного суду від 04.08.2021 (суддя - Корой С. М.) та постанову П'ятого апеляційного адміністративного суду від 23.11.2021 (колегія суддів у складі: Семенюк Г. В., Домусчі С. Д., Шляхтицького О. І.),

УСТАНОВИВ:

Короткий зміст позовних вимог та їхнє обґрунтування

У березні 2021 року Громадська організація «Всеукраїнське об'єднання споживачів житлово-комунальних послуг» звернулася до суду з адміністративним позовом до Балтської міської ради Одеської області про визнання протиправним (незаконним) та нечинним з моменту прийняття рішення від 04.12.2020 № 6 виконавчого комітету Балтської міської ради Одеської області «Про погодження тарифів на послуги з централізованого водопостачання, яка надається комунальним підприємством «Балтаводоканал».

На обґрунтування позовних вимог позивач зазначає, що відповідно до інформації, отриманої позивачем про структуру витрат, які надавачем послуг були враховані в Тарифі, норми оплати праці були обґрунтовані надавачем послуг на підставі норм Галузевої угоди № 7, зареєстрованої Мінсоцполітики України 31.01.2017 з подальшими змінами та доповненнями. При цьому жодних документальних підтверджень того, що надавач послуг перебуває в сфері дії репрезентативного на галузевому рівні об'єднання сторони роботодавців відповідачем за запит позивача надано не було. Позивач звертає увагу, що пунктом 2 розділу IV Порядку розгляду органами місцевого самоврядування розрахунків тарифів на теплову енергію, її виробництво, транспортування та постачання, а також розрахунків тарифів на комунальні послуги, поданих для їх встановлення, затвердженого наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального

господарства України від 12.09.2018 № 239 (далі - Порядок № 239), на органи місцевого самоврядування покладено обов'язок при отриманні від суб'єктів господарювання документів для затвердження тарифів на комунальні послуги, перевіряти подані документи на предмет додержання останнім вимог Порядку формування тарифів на централізоване водопостачання та централізоване водовідведення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.2011 № 869 (далі - Порядок № 869) та, зокрема, правильність здійснення суб'єктом господарювання розрахунків планованих економічно обґрунтованих витрат, що внесені до складу тарифів. Відповідно до пункту 3 Порядку № 239, якщо заява та додані до неї документи не відповідають вимогам цього Порядку, а розрахунки тарифів - встановленим формам, орган місцевого самоврядування має залишити заяву без розгляду. Проте, як стверджує позивач, відповідачем було порушено зазначені норми при прийнятті спірного рішення та встановлені тарифи, розраховані надавачем послуг з порушенням норм діючого законодавства, тобто з урахуванням в Тарифі витрат на оплату праці в розмірі більшому, порівняно з чинним законодавством, через забезпечення в тарифі гарантій Галузевої угоди, в сфері дії сторін якої Надавач послуг не перебуває (не є суб'єктом сторони роботодавців угоди). Отже, позивач вважає, що спірне рішення відповідача є протиправним (незаконним) та необґрунтованим, прийнятим без урахування усіх обставин, що мають значення для його прийняття.

Установлені судами попередніх інстанцій обставини справи

16.11.2020 Комунальне підприємство «Балтаводоканал» Балтської міської ради Одеської області у зв'язку із збільшенням прожиткового мінімуму, зростанням заробітної плати, а як наслідок загальновиробничих, адміністративних витрат і

ЄСВ, вартості електроенергії, послуги з її розподілу та зменшення обсягів водоспоживання, відповідно до Порядку № 869 звернулось із заявою та відповідними розрахунками, до Балтської міськради, щодо перерахунку тарифів на централізоване водопостачання, які надаються КП «Балтаводоканал».

Виконавчий комітет Балтської міськради, розглянувши зазначені документи, прийняв рішення від 04.12.2020 № 6 «Про погодження тарифів на послуги з централізованого водопостачання, яка надається комунальним підприємством «Балтаводоканал», яким вирішено:

- п.1.1. погоджено з 01.01.2021 тарифи на послуги з централізованого з водопостачання, яка надається комунальним підприємством «Балтаводоканал» для категорії споживачів «Населення» в розмірі 29,60 грн;
- п.2.2. погоджено з 01.01.2021 тарифи на послуги з централізованого з водопостачання, яка надається комунальним підприємством «Балтаводоканал» для категорії «Бюджетні установи, інші споживачі» в розмірі 57,60 грн за м²;
- п.2 комунальному підприємству «Балтаводоканал» повідомити споживачів про зміну тарифу у термін, визначений чинним законодавством України;
- п.3 контроль за виконанням даного рішення покласти на заступника міського голови з питань діяльності виконавчих органів Молодця Ф. О.

Комунальне підприємство «Балтаводоканал» враховувало витрати на оплату праці з урахуванням норм Галузевої угоди № 7, що підтверджується зокрема розшифровкою розрахунку штатного розпису Комунального підприємства «Балтаводоканал» та розрахунком розміру тарифної ставки робітника 1 розряду Комунального підприємства «Балтаводоканал», плановими розрахунками витрат по статті «заробітна плата».

Згідно з вказаними вище розрахунками Комунального підприємства «Балтаводоканал», розмір тарифної ставки робітника першого розряду на основі якої були обґрунтовані витрати на оплату праці для врахування в вищезазначених тарифах склав 160 % до прожиткового мінімуму для працездатних осіб, як це регламентовано п.п. 3.1.2 п. 3.1 розділу 3 Галузевої угоди, а також застосовано коефіцієнт співвідношення мінімальної тарифної ставки робітника розряду (місячної тарифної ставки) за видами робіт та окремими професіями до встановленої Галузевою угодою мінімальної тарифної ставки робітника I розряду в розмірі 1,58 згідно додатком 2 Галузевої угоди (пункт Експлуатація та обслуговування обладнання систем водозабезпечення та водовідведення) та відповідні коефіцієнти співвідношення розмірів мінімальних місячних посадових окладів керівників, професіоналів, фахівців та технічних і службовців до мінімальної тарифної ставки робітника I розряду основного виробництва (мінімального посадового окладу (ставки) працівника основної професії) згідно з додатком 3 до Галузевої угоди № 7.

Не погоджуючись з рішеннями відповідача в частині п.1.1, позивач звернувся до суду з даним позовом.

Короткий зміст рішень судів попередніх інстанцій

Ухвалою Одеського окружного адміністративного суду від 20.05.2021 залучено до участі у справі в якості третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмету спору на стороні відповідача - Комунальне підприємство «Балтаводоканал» Балтської міської ради Одеської області.

Ухвалою Одеського окружного адміністративного суду від 08.07.2021 закрито провадження у справі за позовом Громадської організації «Всеукраїнське об'єднання споживачів житлово-комунальних послуг» до Балтської міської ради Одеської області, третя особа, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору на стороні відповідача: Комунальне підприємство «Балтаводоканал» Балтської міської ради Одеської області, в частині визнання протиправним (незаконним) та нечинним з моменту прийняття підпункту 2 пункту 1, пункту 2, пункту 3 рішення від 04.12.2020 № 6 виконавчого комітету Балтської міської ради Одеської області «Про погодження тарифів на послугу з централізованого водопостачання, яка надається комунальним підприємством «Балтаводоканал».

Рішенням Одеського окружного адміністративного суду від 04.08.2021, залишеним без змін постановою П'ятого апеляційного адміністративного суду від 23.11.2021, адміністративний позов задоволено. Визнано протиправним та нечинним рішення виконавчого комітету Балтської міської ради Одеської області від 04.12.2020 № 6 «Про погодження тарифів на послуги з централізованого водопостачання, яка надається комунальним підприємством «Балтаводоканал» в частині пункту 1.1

Задовольняючи позов суд першої інстанції, з висновками якого погодився й суд апеляційної інстанції, виходив з того, що Комунальне підприємство «Балтаводоканал» та відповідач не є сторонами галузевої угоди № 7, вони не перебувають в сфері управління Мінрегіону або іншого центрального органу виконавчої влади, який є суб'єктом сторони органів виконавчої влади цієї угоди, а тому рішення виконавчого комітету Балтської міської ради Одеської області від 04.12.2020 № 6 «Про погодження тарифів на послуги з централізованого водопостачання, яка надається комунальним підприємством «Балтаводоканал» в частині п.1.1. є протиправним та нечинним.

Короткий зміст та обґрунтування вимог касаційної скарги

Не погоджуючись із рішеннями судів попередніх інстанцій, відповідач звернувся до Верховного Суду з касаційною скаргою, у якій, посилаючись на неправильне застосування судами норм матеріального права та порушення норм процесуального права, просить їх скасувати та ухвалити нове рішення, яким відмовити в задоволенні позову. Також просить стягнути з позивача на користь відповідача сплачені суми судового збору в загальному розмірі 7945,00 грн.

Підставою касаційного оскарження скаржник зазначає пункт 3 частини четвертої статті 328 Кодексу адміністративного судочинства України (далі - КАС України).

Так, скаржник указує, що станом на дату подання касаційної скарги відсутній висновок Верховного Суду щодо питання застосування абзацу 5 підпункту 2 пункту 19 Порядку № 869 в частині включення до тарифів на централізоване водопостачання витрат на оплату праці із забезпеченням мінімальної заробітної плати та інших гарантій з оплати праці, передбачених законодавством, з урахуванням положень генеральної, галузевої (міжгалузевої) та територіальної угод, якщо ліцензіат перебуває у сфері дії сторін таких угод, колективного договору ліцензіата, у випадку коли комунальне підприємство, що надає комунальні послуги не є підписантом галузевої угоди та членом організації роботодавців, але врахувало мінімальні гарантії передбачені такою галузевою угодою в колективному договорі.

Крім того, скаржник зазначає, що Порядок № 869 та чинне законодавство не містить заборон щодо визначення в колективному договорі гарантій оплати праці на рівні галузевої угоди у разі, якщо підприємством не є її підписантом чи не перебуває в сфері дії її підписантів.

Також зазначає, що чинне законодавство не містить положень про перевагу мінімальних гарантій, визначених генеральною чи галузевою угодами над гарантіями, передбаченими колективним договором ліцензіата у разі, якщо вони їм відповідають чи перевищують, при включенні тарифів. Навпаки відповідно до частини другої статті 14 Закону України «Про оплату праці» норми колективного договору, що допускають оплату праці нижче від норм, визначених генеральною, галузевою (міжгалузевою) або територіальною угодами, але не нижче від державних норм і гарантій в оплаті праці, можуть застосовуватися лише тимчасово на період подолання фінансових труднощів підприємства терміном не більш як шість місяців.

Наголошує на тому, що первинна профспілкова організація Комунального підприємства «Балтаводоканал», з якою укладався колективний договір на 2021-2025 роки, що діє на Комунальному підприємстві «Балтаводоканал», перебуває в сфері дії Сторони (підписанта) Галузевої угоди № 7, а тому положення даної галузевої угоди для них також є обов'язковими, тому вони були враховані при укладенні колективного договору на підприємстві, що також підтверджується листами Міністерства розвитку громад та територій України від 25.10.2021 № 7/10.2/16079-21 та від 18.11.2021 № 7/10.2/17595-21, згідно з якими враховуючи, що профспілкова організація Комунального підприємства «Балтаводоканал» перебуває у сфері дії ЦК профспілки працівників житлово-комунального господарства, місцевої промисловості, побутового обслуговування населення (підписанта Галузевої угоди № 7), то положення Галузевої угоди № 7 поширюються на Комунальне підприємство «Балтаводоканал».

Окрім цього, скаржник зазначає про те, що суд задовольнив позов лише в частині скасування п. 1.1. спірного рішення, а в іншій частині провадження заклав, проте суд вирішив стягнути з відповідача витрати зі сплати судового збору в розмірі 2270,00 грн, тобто в повному обсязі, хоча відповідно до частини третьої статті 139 КАС України при частковому задоволенні позову судові витрати покладаються на обидві сторони пропорційно до розміру задоволених позовних вимог.

Позиція інших учасників справи

Позивач у відзиві на касаційну скаргу просить залишити її без задоволення, а рішення судів попередніх інстанцій - без змін.

Рух касаційної скарги

23.12.2021 до Верховного Суду надійшла касаційна скарга Балтської міської ради Одеської області на рішення Одеського окружного адміністративного суду від 04.08.2021 та постанову П'ятого апеляційного адміністративного суду від 23.11.2021.

Протоколом автоматизованого розподілу судової справи між суддями від 23.12.2021 визначено склад колегії суддів, а саме: головуючого суддю (суддю-доповідача) Мельник-Томенко Ж. М., суддів Загороднюка А. Г., Мартинюк Н. М. для розгляду судової справи № 420/4208/21.

Ухвалою Верховного Суду від 29.12.2021 відкрито касаційне провадження за скаргою Балтської міської ради Одеської області на рішення Одеського окружного адміністративного суду від 04.08.2021 та постанову П'ятого апеляційного адміністративного суду від 23.11.2021.

Ухвалою Верховного Суду від 01.03.2023 закінчено підготовку даної справи до касаційного розгляду та призначено її касаційний розгляд в порядку письмового провадження за наявними у справі матеріалами.

ПОЗИЦІЯ ВЕРХОВНОГО СУДУ

Релевантні джерела права й акти їхнього застосування

Згідно з частиною другою статті 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Відповідно до підпункту 2 пункту «а» частини першої статті 28 Закону України від 21.05.1997 № 280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні» до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать власні (самоврядні) повноваження щодо встановлення в порядку і межах, визначених законодавством, тарифів на побутові, комунальні (крім тарифів на теплову енергію, централізоване водопостачання та централізоване водовідведення, послуги з постачання гарячої води, які встановлюються Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг), транспортні та інші послуги.

Частиною першою статті 2 Закону України від 09.11.2017 № 2189-VIII «Про житлово-комунальні послуги» визначено, що предметом регулювання цього Закону є відносини, що виникають у процесі надання споживачам послуг з управління багатоквартирним будинком, постачання теплової енергії,

постачання гарячої води, централізованого водопостачання, централізованого водовідведення та поводження з побутовими відходами, а також відносини, що виникають у процесі надання послуг з постачання та розподілу електричної енергії і природного газу споживачам у житлових, садибних, садових, дачних будинках.

Згідно з частиною третьою статті 2 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» норми цього Закону застосовуються з урахуванням особливостей, встановлених законами, що регулюють відносини у сферах постачання та розподілу електричної енергії і природного газу, постачання теплової енергії, централізованого постачання гарячої води, централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, поводження з побутовими відходами.

Відповідно до пункту 4 частини першої статті 3 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» державна політика у сфері житлово-комунальних послуг ґрунтується на принципах регулювання цін/тарифів на житлово-комунальні послуги у випадках, визначених законом, з урахуванням досягнутого рівня соціально-економічного розвитку, природних особливостей відповідного регіону та технічних можливостей.

Пунктами 4, 11 частини першої статті 4 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» передбачено, що до повноважень Кабінету Міністрів України належать: затвердження порядків формування тарифів на комунальні послуги, що встановлюються органами місцевого самоврядування; встановлення порядку здійснення забору проб та проведення їх дослідження щодо послуг з централізованого водопостачання, централізованого постачання гарячої води та послуг з постачання природного газу.

Згідно з пунктом 7 частини другої статті 4 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» до повноважень центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері житлово-комунального господарства, належать встановлення порядку інформування споживачів про намір зміни цін/тарифів на комунальні послуги (крім послуг з постачання та розподілу природного газу і з постачання та розподілу електричної енергії) з обґрунтуванням такої необхідності.

Статтею 5 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» передбачено, що до житлово-комунальних послуг належать: 1) житлова послуга - послуга з управління багатоквартирним будинком. Послуга з управління багатоквартирним будинком включає: утримання спільного майна багатоквартирного будинку, зокрема прибирання внутрішньобудинкових приміщень та прибудинкової території, виконання санітарно-технічних робіт, обслуговування внутрішньобудинкових систем (крім обслуговування внутрішньобудинкових систем, що використовуються для надання відповідної комунальної послуги у разі укладення індивідуальних договорів про надання такої послуги, за умовами яких обслуговування таких систем здійснюється виконавцем), утримання ліфтів тощо; купівлю електричної енергії для забезпечення функціонування спільного майна багатоквартирного будинку; поточний ремонт спільного майна багатоквартирного будинку; 2) комунальні

послуги - послуги з постачання та розподілу природного газу, постачання та розподілу електричної енергії, постачання теплової енергії, постачання гарячої води, централізованого водопостачання, централізованого водовідведення, поводження з побутовими відходами.

Відповідно до частини першої статті 10 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» ціни (тарифи) на житлово-комунальні послуги встановлюються за домовленістю сторін, крім випадків, коли відповідно до закону ціни (тарифи) є регульованими. У такому разі ціни (тарифи) встановлюються уповноваженими законом державними органами або органами місцевого самоврядування відповідно до закону.

Статтею 1 Закону України від 01.07.1993 № 3356-ХІІ «Про колективні договори і угоди» передбачено, що колективний договір, угода укладаються на основі чинного законодавства, прийнятих сторонами зобов'язань з метою регулювання виробничих, трудових і соціально-економічних відносин і узгодження інтересів працівників та роботодавців.

Згідно зі статтею 3 Закону України від 01.07.1993 № 3356-ХІІ «Про колективні договори і угоди» колективний договір укладається між роботодавцем з однієї сторони і одним або кількома профспілковими органами, а у разі відсутності таких органів - представниками працівників, обраними і уповноваженими трудовим колективом з іншої сторони. Сторонами колективних угод є сторони соціального діалогу, склад яких визначається відповідно до законодавства про соціальний діалог.

Статтею 8 Закону України «Про колективні договори і угоди» передбачено, що угодою на національному рівні регулюються основні принципи і норми реалізації соціально-економічної політики і трудових відносин, зокрема щодо: гарантій праці і забезпечення продуктивної зайнятості; мінімальних соціальних гарантій оплати праці і доходів всіх груп і верств населення, які забезпечували б достатній рівень життя; розміру прожиткового мінімуму, мінімальних нормативів; соціального страхування; трудових відносин, режиму роботи і відпочинку; умов охорони праці і навколишнього природного середовища; задоволення духовних потреб населення; умов зростання фондів оплати праці та встановлення міжгалузевих співвідношень в оплаті праці; забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; заборона дискримінації. Угодою на галузевому рівні регулюються галузеві норми, зокрема щодо: нормування і оплати праці, встановлення для підприємств галузі (підгалузі) мінімальних гарантій заробітної плати відповідно до кваліфікації на основі єдиної тарифної сітки по мінімальній межі та мінімальних розмірів доплат і надбавок з урахуванням специфіки, умов праці окремих професійних груп і категорій працівників галузі (підгалузі); встановлення мінімальних соціальних гарантій, компенсацій, пільг у сфері праці і зайнятості; трудових відносин; умов і охорони праці; житлово-побутового, медичного, культурного обслуговування, організації оздоровлення і відпочинку; умов зростання фондів оплати праці; встановлення міжкваліфікаційних (міжпосадових) співвідношень в оплаті праці; забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; заборона дискримінації. Галузева (міжгалузева) угода не може погіршувати становище

працівників порівняно з генеральною угодою. Угоди на територіальному рівні регулюють норми соціального захисту найманих працівників підприємств, включають вищі порівняно з генеральною угодою соціальні гарантії, компенсації, пільги.

Відповідно до частини першої статті 9 Закону України «Про колективні договори і угоди» положення колективного договору поширюються на всіх працівників підприємств незалежно від того, чи є вони членами профспілки, і є обов'язковими як для роботодавця, так і для працівників підприємства. Положення генеральної, галузевої (міжгалузевої), територіальної угод діють безпосередньо і є обов'язковими для всіх суб'єктів, що перебувають у сфері дії сторін, які підписали угоду.

Пунктом 2 Порядку № 869 передбачено, що цей Порядок застосовується під час установлення органами місцевого самоврядування (далі - уповноважені органи) тарифів на централізоване водопостачання та/або централізоване водовідведення для суб'єктів природних монополій, зазначених у пункті 1 цього Порядку, та поширюється на таких суб'єктів під час розрахунку зазначених тарифів.

Згідно з пунктом 7 Порядку № 869 з метою забезпечення відшкодування всіх економічно обґрунтованих витрат, пов'язаних із наданням послуг з централізованого водопостачання та/або централізованого водовідведення, перегляд тарифів на централізоване водопостачання та/або централізоване водовідведення та їх структури здійснюється уповноваженим органом щороку за заявою ліцензіата. У разі зміни протягом строку дії тарифів обсягу окремих витрат, пов'язаних із провадженням господарської діяльності з централізованого водопостачання та/або централізованого водовідведення, з причин, що не залежать від ліцензіата, зокрема збільшення або зменшення податків і зборів (обов'язкових платежів), мінімальної заробітної плати, прожиткового мінімуму, орендної плати та амортизації, підвищення або зниження цін і тарифів на паливно-енергетичні та інші матеріальні ресурси, зміни обсягу фінансових витрат, складової частини планованого прибутку, у тому числі внаслідок зміни курсу валют за наявності у ліцензіата кредитних зобов'язань перед міжнародними фінансовими організаціями, може проводитися коригування тарифів. Механізм коригування тарифів на централізоване водопостачання та/або централізоване водовідведення застосовується уповноваженим органом виключно протягом строку дії тарифів. У разі коригування тарифів на централізоване водопостачання та/або централізоване водовідведення кількісні показники, враховані у структурі діючих тарифів, не переглядаються. Якщо протягом строку дії тарифів на централізоване водопостачання та/або централізоване водовідведення обсяг витрат, пов'язаних із провадженням господарської діяльності з централізованого водопостачання та/або централізованого водовідведення, не змінився, то відповідні тарифи застосовуються ліцензіатом на підставі рішення уповноваженого органу, яким встановлено такі тарифи на новий строк.

Відповідно до пункту 8 Порядку № 869 для встановлення тарифів на централізоване водопостачання та/або централізоване водовідведення ліцензіат

(крім ліцензіатів, що вперше встановлюють тарифи) щороку до 20 серпня подає уповноваженим органам у паперовому і електронному вигляді заяву та розрахунки тарифів на планований період за встановленими такими органами формами з відповідними розрахунками, підтвердними матеріалами і документами, що використовувалися під час їх проведення.

Підпунктом 2 пункту 19 Порядку № 869 передбачено, що до складу планованої виробничої собівартості централізованого водопостачання та/або централізованого водовідведення включаються прямі витрати на оплату праці (заробітна плата та інші виплати працівникам, безпосередньо залученим до технологічного процесу централізованого водопостачання та/або централізованого водовідведення) відповідно до Закону України «Про оплату праці»:

основна заробітна плата виробничого персоналу відповідно до встановлених норм праці (норм часу, виробітку, обслуговування), тарифних ставок (окладів), відрядних розцінок для робітників та посадових окладів для керівників, фахівців, технічних службовців;

додаткова заробітна плата за працю понад установлені норми, трудові досягнення, особливі умови праці у вигляді доплат і надбавок до тарифних ставок і окладів (за роботу у важких та шкідливих умовах, надурочний час, святкові, неробочі та вихідні дні, нічний час, інші виплати, встановлені законодавством), премій, пов'язаних з виконанням виробничих завдань і функцій, та компенсаційних виплат (за невідпрацьований час, включаючи основні та додаткові відпустки, інші виплати, встановлені законодавством);

інші заохочувальні та компенсаційні виплати виробничому персоналу (винагороди за підсумками роботи за рік, вислугу років у галузі, інші виплати, встановлені законодавством).

Планування витрат на оплату праці для включення до тарифів на централізоване водопостачання та централізоване водовідведення здійснюється в установленому порядку із забезпеченням мінімальної заробітної плати та інших гарантій з оплати праці, передбачених законодавством, з урахуванням положень генеральної, галузевої (міжгалузевої) та територіальної угод, якщо ліцензіат перебуває у сфері дії сторін таких угод, колективного договору ліцензіата.

Якщо рівень середньомісячної номінальної заробітної плати в розрахунку на одного штатного працівника адміністративно-територіальної одиниці (Автономна Республіка Крим, області, м. Київ та Севастополь) або одного штатного працівника, зайнятого у промисловості адміністративно-територіальної одиниці, на території якої провадиться діяльність ліцензіата, перевищує розмір, розрахований в установленому порядку із забезпеченням мінімальної заробітної плати та інших гарантій з оплати праці, передбачених законодавством, з урахуванням положень генеральної, галузевої (міжгалузевої), територіальної угод, якщо ліцензіат перебуває у сфері дії сторін таких угод, колективного договору ліцензіата, допускається планування витрат на оплату праці для включення до тарифів із забезпеченням рівня середньомісячної

номінальної заробітної плати в розрахунку на одного штатного працівника адміністративно-територіальної одиниці (Автономна Республіка Крим, області, мм. Київ та Севастополь) або одного штатного працівника, зайнятого у промисловості адміністративно-територіальної одиниці, на території якої провадиться діяльність ліценziata, з урахуванням розміру фіксованої індексації витрат на оплату праці на планований період;

Відповідно до пунктів 1, 2 розділу V Порядку № 239 зміна тарифів на теплову енергію, її виробництво, транспортування та постачання, тарифів на комунальні послуги здійснюється шляхом перегляду тарифу і його структури або шляхом коригування тарифів. Коригування тарифів здійснюється протягом строку їх дії винятково у випадках зміни вартості окремих складових чинних тарифів із причин, не залежних від суб'єкта господарювання (збільшення або зменшення мінімальної заробітної плати, податків, зборів, обов'язкових платежів, орендної плати та амортизаційних відрахувань, підвищення або зниження цін на паливно-енергетичні ресурси та інші матеріальні ресурси, а також інших складових, щодо зміни вартості яких прийнято рішення уповноваженим державним органом). В усіх інших випадках здійснюється повний перегляд тарифу (тарифів) і його (їх) структури. У разі коригування тарифів кількісні показники, враховані у структурі чинних тарифів, не переглядаються.

Зміна тарифів ініціюється суб'єктом господарювання шляхом подання до органу місцевого самоврядування відповідної заяви про встановлення тарифів та доданих до неї документів, а саме: всього комплекту документів, зазначених у розділі II цього Порядку - у разі повного перегляду тарифів; документів, які підтверджують зміну вартості окремих складових тарифів - у разі коригування тарифів.

Статтею 1 Закону України від 15.09.1999 № 1045-XIV «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» визначено, що професійна спілка (профспілка) - добровільна неприбуткова громадська організація, що об'єднує громадян, пов'язаних спільними інтересами за родом їх професійної (трудової) діяльності (навчання).

За приписами статті 4 Закону України від 23.12.2010 № 2862-VI «Про соціальний діалог в Україні» соціальний діалог здійснюється на національному, галузевому, територіальному та локальному (підприємство, установа, організація) рівнях на тристоронній або двосторонній основі. До сторін соціального діалогу належать, зокрема, на галузевому рівні - профспілкова сторона, суб'єктами якої є всеукраїнські профспілки та їх об'єднання, що діють у межах певного виду або кількох видів економічної діяльності; сторона роботодавців, суб'єктами якої є всеукраїнські об'єднання організацій роботодавців, що діють у межах певного виду або кількох видів економічної діяльності; сторона органів виконавчої влади, суб'єктами якої є відповідні центральні органи виконавчої влади.

За змістом статті 5 Закону України від 22.06.2012 № 5026-VI «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» організації роботодавців, їх об'єднання створюються і діють з метою представництва та

захисту прав та законних інтересів роботодавців у економічній, соціальній, трудовій та інших сферах, у тому числі в їх відносинах з іншими сторонами соціального діалогу. Основними завданнями організацій роботодавців, об'єднань організацій роботодавців, зокрема, є участь у колективних переговорах з укладення угод на національному, галузевому та територіальному рівнях, координація діяльності роботодавців у виконанні зобов'язань за цими угодами.

Частиною першою статті 13 Закону України «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» передбачено, що організації роботодавців та їх об'єднання діють на підставі статутів, які затверджуються установчим з'їздом (конференцією).

Пунктом 5 частини другої статті 13 Закону України «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» передбачено, що статут організації роботодавців, об'єднання організацій роботодавців повинен містити положення про обов'язок виконання зобов'язань членами організацій роботодавців, їх об'єднань у сфері соціально-трудова відносин.

Статтею 14 Закону України «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» передбачено, що членство в організаціях роботодавців, їх об'єднаннях визначається статутом організацій роботодавців, об'єднань організацій роботодавців.

Оцінка висновків судів, рішення яких переглядаються, та аргументів учасників справи

Приписами частини першої статті 341 КАС України визначено, що суд касаційної інстанції переглядає судові рішення в межах доводів та вимог касаційної скарги, які стали підставою для відкриття касаційного провадження, та на підставі встановлених фактичних обставин справи перевіряє правильність застосування судом першої чи апеляційної інстанції норм матеріального і процесуального права.

Водночас згідно з частиною другою статті 341 КАС України суд касаційної інстанції не має права встановлювати або вважати доведеними обставини, що не були встановлені у рішенні або постанові суду чи відхилені ним, вирішувати питання про достовірність того чи іншого доказу, про перевагу одних доказів над іншими, збирати чи приймати до розгляду нові докази або додатково перевіряти докази.

Частиною третьою статті 341 КАС України визначено, що суд не обмежений доводами та вимогами касаційної скарги, зокрема, у разі необхідності врахування висновку щодо застосування норм права, викладеного у постанові Верховного Суду після подання касаційної скарги.

Касаційне провадження у справі, що розглядається, відкрите з підстав, передбачених пунктом 3 частини четвертої статті 328 КАС України.

Обґрунтовуючи посилання на пункт 3 частини четвертої статті 328 КАС України, позивач указує на відсутність висновку Верховного Суду щодо застосування абзацу 5 підпункту 2 пункту 19 Порядку № 869 в частині включення до тарифів на централізоване водопостачання витрат на оплату праці із забезпеченням мінімальної заробітної плати та інших гарантій з оплати праці, передбачених законодавством, з урахуванням положень генеральної, галузевої (міжгалузевої) та територіальної угод, якщо ліцензіат перебуває у сфері дії сторін таких угод, колективного договору ліцензіата, у випадку коли комунальне підприємство, що надає комунальні послуги не є підписантом галузевої угоди та членом організації роботодавців, але врахувало мінімальні гарантії передбачені такою галузевою угодою в колективному договорі.

Переглядаючи судові рішення судів першої та апеляційної інстанцій, вирішуючи питання щодо правильності застосування судами норм чинного законодавства, а також щодо обґрунтованості поданої касаційної скарги, Верховний Суд виходить з такого.

Як встановлено судом першої інстанції, ключовим при розгляді даної адміністративної справи є не питання доцільності зміни тарифу на послуги з централізованого водопостачання, яка надається Комунальним підприємством «Балтаводоканал» для категорії споживачів «Населення», а саме: питання щодо його розміру (29,60 грн), який визначено з урахуванням Галузевої угоди між Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Об'єднанням організацій роботодавців «Всеукраїнська конфедерація роботодавців житлово-комунальної галузі України» та Центральним комітетом профспілки працівників житлово-комунального господарства, місцевої промисловості, побутового обслуговування України на 2017-2021 роки, зареєстрованої Міністерством соціальної політики України 31.01.2017 за № 7 (далі - Галузева угода № 7).

Галузеві норми з організації та оплати праці, відповідно до статей 1 та 8 Закону України «Про колективні договори і угоди», є предметом колективно-договірних відносин між репрезентативними сторонами роботодавців і працівників та встановлюються на рівні галузевих (міжгалузевих) угод.

Питання законодавчого поширення дії галузевих (міжгалузевих) угод врегульовано частиною першою статті 9 Закону України «Про колективні договори і угоди», відповідно до якої положення генеральної, галузевої (міжгалузевої), територіальної угод діють безпосередньо і є обов'язковими для всіх суб'єктів, що перебувають у сфері дії сторін, які підписали угоду.

У свою чергу положеннями абзаців 5 та 6 підпункту 2 пункту 19 Порядку № 869 визначено, що планування витрат на оплату праці для включення до тарифів на централізоване водопостачання та централізоване водовідведення здійснюється в установленому порядку із забезпеченням мінімальної заробітної плати та інших гарантій з оплати праці, передбачених законодавством, з урахуванням положень генеральної, галузевої (міжгалузевої) та територіальної угод, якщо ліцензіат перебуває у сфері дії сторін таких угод, колективного договору ліцензіата.

Якщо рівень середньомісячної номінальної заробітної плати в розрахунку на одного штатного працівника адміністративно-територіальної одиниці (Автономна Республіка Крим, області, м. Київ та Севастополь) або одного штатного працівника, зайнятого у промисловості адміністративно-територіальної одиниці, на території якої провадиться діяльність ліцензіата, перевищує розмір, розрахований в установленому порядку із забезпеченням мінімальної заробітної плати та інших гарантій з оплати праці, передбачених законодавством, з урахуванням положень генеральної, галузевої (міжгалузевої), територіальної угод, якщо ліцензіат перебуває у сфері дії сторін таких угод, колективного договору ліцензіата, допускається планування витрат на оплату праці для включення до тарифів із забезпеченням рівня середньомісячної номінальної заробітної плати в розрахунку на одного штатного працівника адміністративно-територіальної одиниці (Автономна Республіка Крим, області, м. Київ та Севастополь) або одного штатного працівника, зайнятого у промисловості адміністративно-територіальної одиниці, на території якої провадиться діяльність ліцензіата, з урахуванням розміру фіксованої індексації витрат на оплату праці на планований період.

Судами попередніх інстанцій встановлено, що Комунальне підприємство «Балтаводоканал» урахував витрати на оплату праці з урахуванням норм Галузевої угоди № 7, що підтверджується зокрема розшифровкою розрахунку штатного розпису Комунального підприємства «Балтаводоканал» та розрахунком розміру тарифної ставки робітника 1 розряду Комунального підприємства «Балтаводоканал», плановими розрахунками витрат по статті «заробітна плата».

Пунктом 1.3. Галузевої угоди № 7 визначено, що вона поширюється на працівників, які працюють на умовах найму на підприємствах, в об'єднаннях, компаніях, товариствах, організаціях і установах житлово-комунальної галузі, що перебувають у сфері дії Сторін соціального діалогу, які підписали угоду (далі - Підприємство), на виборних та найманих працівників Профспілок.

Відповідно до частини першої статті 9 Закону України «Про колективні договори і угоди» положення колективного договору поширюються на всіх працівників підприємств незалежно від того, чи є вони членами профспілки, і є обов'язковими як для роботодавця, так і для працівників підприємства. Положення генеральної, галузевої (міжгалузевої), територіальної угод діють безпосередньо і є обов'язковими для всіх суб'єктів, що перебувають у сфері дії сторін, які підписали угоду.

Згідно зі статтею 3 Закону України «Про колективні договори і угоди» колективний договір укладається між роботодавцем з однієї сторони і одним або кількома профспілковими органами, а у разі відсутності таких органів - представниками працівників, обраними і уповноваженими трудовим колективом з іншої сторони. Сторонами колективних угод є сторони соціального діалогу, склад яких визначається відповідно до законодавства про соціальний діалог.

Абзацом 3 частини другої статті 4 Закону України «Про соціальний діалог в Україні» передбачено, що до сторін соціального діалогу належать на галузевому рівні - профспілкова сторона, суб'єктами якої є всеукраїнські профспілки та їх об'єднання, що діють у межах певного виду або кількох видів економічної діяльності; сторона роботодавців, суб'єктами якої є всеукраїнські об'єднання організацій роботодавців, що діють у межах певного виду або кількох видів економічної діяльності; сторона органів виконавчої влади, суб'єктами якої є відповідні центральні органи виконавчої влади.

У постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду від 27.11.2019 у справі № 296/1091/16-ц (провадження № 61-23191св18) міститься висновок, що «для обов'язковості виконання роботодавцем зобов'язань у сфері соціально-трудових відносин, передбачених тією чи іншою галузевою (міжгалузевою) угодою, необхідно встановити чи входить профспілкова організація підприємства до організаційної ланки всеукраїнської профспілки та її об'єднання, а також віднесення підприємства до сфери управління міністерства або іншого центрального органу виконавчої влади, який є суб'єктом сторони органів виконавчої влади цієї угоди.

При цьому під час визначення обов'язковості застосування положень колективних угод необхідно враховувати норми Рекомендацій Міжнародної організації праці № 91, основоположне значення яких взято до уваги у ратифікованій Україною Конвенції Міжнародної організації праці № 154, а саме: що усякий колективний договір має зв'язувати сторони, що його підписали, а також осіб, від імені яких його укладено».

Аналогічний висновок викладено у постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 11.01.2020 у справі № 727/4884/16-ц (провадження № 61-24398св18).

Висновки, наведені Верховним Судом у цих постановах, є релевантними до обставин справи, що розглядається, та правомірно були враховані судами першої та апеляційної інстанцій під час розгляду цієї справи.

Так, судами попередніх інстанцій встановлено, що з Переліку підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Мінрегіону, який розміщено на офіційному веб-сайті Міністерство розвитку громад та територій України, ні відповідач, ні третя особа не належать до сфери управління Мінрегіону (<https://www.minregion.gov.ua/about/contact/perelik-pidpriyemstv-ustanov-ta-organizatsiy-shho-nalezhat-do-sferi-upravlinnya-minregionu/>).

Отже, судами встановлено, що Комунальне підприємство «Балтаводоканал» та відповідач не є сторонами Галузевої угоди № 7, вони не перебувають в сфері управління Мінрегіону або іншого центрального органу виконавчої влади, який є суб'єктом сторони органів виконавчої влади цієї угоди.

Також встановлено, що відповідачем не наведено інших обставин, які у відповідності до вимог чинного законодавства були б свідченням того, що на

Комунальне підприємство «Балтаводоканал» чи хоча б на відповідача поширюється дія Галузевої угоди № 7.

Зважаючи на вищевикладене, Верховний Суд погоджується з висновком суду першої інстанції, що законодавство забороняє врахування в тарифах норм та гарантій галузевих угод, якщо надавач послуг не перебуває в сфері дії її сторін.

У касаційній скарзі відповідач зазначає, що суди попередніх інстанцій не прийняли до уваги той факт, що первинна профспілкова організація Комунальне підприємство «Балтаводоканал» перебуває в сфері дії сторін Галузевої угоди № 7, а саме: Профспілки працівників житлово-комунального господарства, місцевої промисловості, побутового обслуговування населення України, яка є стороною соціального діалогу через Одеську обласну організацію профспілки працівників житлово-комунального господарства, місцевої промисловості, побутового обслуговування населення України, оскільки є її організаційною ланкою.

Судом апеляційної інстанції з цього приводу правильно зазначено таке.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» професійна спілка (профспілка) - добровільна неприбуткова громадська організація, що об'єднує громадян, пов'язаних спільними інтересами за родом їх професійної (трудової) діяльності (навчання).

Отже, зі змісту вказаної статті убачається, що профспілка - це об'єднання саме працівників і не є тотожним організації роботодавців. Так, професійна спілка об'єднує в рамках одного підприємства, є органом, що презентує інтереси працівників в рамках соціального діалогу. Однак, ця функція не є тотожною репрезентативності органу сторони роботодавця.

За приписами статті 4 Закону України «Про соціальний діалог в Україні» інтереси роботодавця в галузевій (міжгалузевій) угоді представлено суб'єктом сторони роботодавців або сторони органів виконавчої влади.

За змістом статті 5 Закону України «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» організації роботодавців, їх об'єднання створюються і діють з метою представництва та захисту прав та законних інтересів роботодавців у економічній, соціальній, трудовій та інших сферах, у тому числі в їх відносинах з іншими сторонами соціального діалогу. Основними завданнями організацій роботодавців, об'єднань організацій роботодавців, зокрема, є участь у колективних переговорах з укладення угод на національному, галузевому та територіальному рівнях, координація діяльності роботодавців у виконанні зобов'язань за цими угодами.

При цьому, згідно зі статтею 13 Закону України «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» організації роботодавців та їх об'єднання діють на підставі статутів.

Статтею 14 Закону України «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» передбачено, що членство в організаціях роботодавців, їх об'єднаннях визначається статутом організацій роботодавців, об'єднань організацій роботодавців.

Враховуючи наведене, суд апеляційної інстанції дійшов правильного висновку, що документально підтвердити обов'язковість виконання зобов'язань у сфері соціально-трудових відносин, передбачених тією чи іншою галузевою (міжгалузевою) угодою, роботодавець може, посилаючись на відповідні документи.

Враховання окремих норм галузевих угод в локальному колективному договорі Надавача послуг, без його приєднання до їхньої дії, не створює законних підстав для забезпечення гарантій таких угод в Тарифі, оскільки положення Порядку № 869 не вказують на можливість забезпечення в Тарифі гарантій локального колективного договору, які є додатковими порівняно з гарантіями оплати праці, передбаченими законодавством (порівняно з державними нормами, або нормами галузевих угод, в сфері дії сторін яких перебуває надавач послуг).

За таких обставин, Верховний Суд погоджується з висновками судів попередніх інстанцій, що рішення виконавчого комітету Балтської міської ради Одеської області від 04.12.2020 № 6 «Про погодження тарифів на послуги з централізованого водопостачання, яка надається Комунальним підприємством «Балтаводоканал» в частині п.1.1. є протиправним та нечинним.

Посилання скажника на висновки Верховного Суду викладені у постановках від 12.09.2018 у справі № 212/343/17-ц, від 10.12.2019 у справі № 606/2300/17, від 26.02.2020 у справі № 215/1270/16-ц колегія суддів відхиляє, оскільки правовідносини в цих справах та у справі, яка розглядається, не є подібними, адже правовідносини у справах № 212/343/17-ц, № 606/2300/17, № 215/1270/16-ц стосувались стягнення заробітної плати, вихідної допомоги, середнього заробітку за час затримки розрахунку при звільненні та моральної шкоди.

Посилання скажника на листи Міністерства розвитку громад та територій України від 25.10.2021 № 7/10.2/16079-21 та від 18.11.2021 № 7/10.2/17595-21, Верховний Суд відхиляє, оскільки відповідно до частини другої статті 341 КАС України суд касаційної інстанції не має права встановлювати або вважати доведеними обставини, що не були встановлені у рішенні або постанові суду чи відхилені ним, вирішувати питання про достовірність того чи іншого доказу, про перевагу одних доказів над іншими, збирати чи приймати до розгляду нові докази або додатково перевіряти докази.

Щодо посилання скажника на те, що суд першої інстанції, частково задовольнивши позовні вимоги, стягнув з відповідача витрати зі сплати судового збору в повному обсязі, а не пропорційно до розміру задоволених позовних вимог, Верховний Суд зазначає таке.

Відповідно до частини третьої статті 139 КАС України при частковому задоволенні позову судові витрати покладаються на обидві сторони пропорційно до розміру задоволених позовних вимог.

Згідно з частиною третьою статті 6 Закону України «Про судовий збір» за подання позовної заяви, що має одночасно майновий і немайновий характер, судовий збір сплачується за ставками, встановленими для позовних заяв майнового та немайнового характеру. У разі коли в позовній заяві об'єднано дві і більше вимог немайнового характеру, судовий збір сплачується за кожен вимогу немайнового характеру.

Як встановлено матеріалами справи, позивач звернувся до суду із однією позовною вимогою немайнового характеру та при подачі позову сплатив судовий збір за одну вимогу немайнового характеру у розмірі 2270,00 грн, відповідно до підпункту 1 пункту 3 частини другої статті 4 Закону України «Про судовий збір».

З урахуванням задоволення судом першої інстанції заявленої позивачем однієї позовної вимоги, хоча і частково, суд першої інстанції дійшов правильного висновку, що судовий збір у розмірі 2270,00 грн підлягає стягненню на користь позивача з відповідача за рахунок бюджетних асигнувань суб'єкта владних повноважень.

Суд зауважує, що в контексті обставин цієї справи та підстав касаційного провадження, ним надано відповідь на всі доводи касаційної скарги, які можуть вплинути на правильне вирішення справи.

Підсумовуючи наведе, Верховний Суд констатує, що висновки судів попередніх інстанцій є правильними, обґрунтованими, відповідають нормам матеріального та процесуального права, підстави для скасування чи зміни оскаржуваних судових рішень відсутні.

Висновки за результатами розгляду касаційної скарги

Враховуючи наведене, Верховний Суд не встановив неправильного застосування норм матеріального права або порушень норм процесуального права при ухваленні оскаржуваних судових рішень судів першої та апеляційної інстанції.

Згідно з пунктом 1 частини першої статті 349 КАС України суд касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги має право залишити судові рішення судів першої та (або) апеляційної інстанцій без змін, а скаргу без задоволення.

Відповідно до частини першої статті 350 КАС України суд касаційної інстанції залишає касаційну скаргу без задоволення, а судові рішення - без змін, якщо рішення, переглянуте в передбачених статтею 341 цього Кодексу межах, ухвалено з додержанням норм матеріального і процесуального права.

Таким чином, зважаючи на приписи статті 350 КАС України, касаційну скаргу необхідно залишити без задоволення, а оскаржувані судові рішення судів попередніх інстанцій - без змін.

Висновки щодо розподілу судових витрат

З огляду на результат касаційного розгляду судові витрати розподілу не підлягають.

Керуючись статтями 341, 345, 349, 350, 355, 356, 359 КАС України, Верховний Суд

ПОСТАНОВИВ:

Касаційну скаргу Балтської міської ради Одеської області залишити без задоволення.

Рішення Одеського окружного адміністративного суду від 04.08.2021 та постанову П'ятого апеляційного адміністративного суду від 23.11.2021 залишити без змін.

Постанова набирає законної сили з дати її прийняття та не оскаржується.

Судді Ж.М. Мельник-Томенко А.Г. Загороднюк Н.М. Мартинюк